

„Wõi niisuguste asjadega tuled ja mulle? Ei, tüsaja, rumalaks ma tolle aja waga kirjut ei peal! Aga nende tõde on halwa tõllijate läbi tumestatud ja sellega paljudele pahanduseks ja elsitamiseks saanud! Sellespärast pean mina prügi alt jälle lahti kaetama puhta, selge Jumala kaetuse!“

„Mina ja mina ja mina — mina Luther — Kes ja siis dieet oled? Ole nõnda hea ja näita mulle omme-tegi oma passi!“

„Ma tean, ma tahan, ma pean! Palwes olen ma seda tunda saanud, Jumal on mulle seda awaldanud! Miks ei peaks Jumal wiletsa mungakesega suuri asju lorda saatma? Hakkame aga julgeste ja wahwaste peale ja tööle! Kui see asi Jumalast on, siis peab ta lorda minema; kui see aga mitte Jumala asi ei ole, waid ainult Lutheruse ettewõte, waata, siis langeb Lutherus, doktor ja magister, kui kolletand leheke sügise tuule läes!“ . . .

„Luther, Luther, Teil on lange tahtewõim. Ka on Jumal Teile ütlerawa mõistuse kintinud. Teie wõiksite üliklusat ja rahulist elu elada.“ —

„Tagane minust!“

„Noh, Teie olete liig ätiline. Laske enesele, herra doktor, ütelda: „See on weel wäike jätis talupoja toorusest, jätke seda maha, õppige peenikesse inimese kombel pealt kuulama! . . . Kuulge siis: Teile on senini ainult waimu eesduu tuttaw. Selles eesdues on palju auusaid inimesi, Jumal õnnistagu neid; nende nimi on woorus, wagadus, wennaarmastus, ja mis muud seadus nõuab. Aga minge edasi, minge edasi, Luther! See kõik on talupoegade, tarjaste ja sõpõletajate woorus, wagadus ja ligimese armastus! Jumal tahab, et maailm kirjum wälja näeks. Ka see on liiduwäart, kui rõõmu tunned kouni kunstitöödest. Kunst on mitmesesine. Nii maalijad kui kujurajajad on waewa näinud, et armsa ja kena naisterahwa Ihu kujutada. Muidugi mõista, ei seal Jumala sõnal enam midagi teha. Jumal on naeseihu ilusaks kunsttööks loonud, et igamees sellest wäiksest rõõmustada. Mis teil siis, kõrged ja õpetatud isandad niisuguse rõõmu wastu ütlemist on? Sina räägid asjade wastu, neid umblarsteks nimetades, sest et nad sulle lihwiwimata inimesele liig peenikesed on — wa' talupoeg!“

„Kirjutatud on“ —

„Seda räägib sinu suu, ilma rõhu ja healeta räägib

ja seda — aga mis ütleb so süda selle kohta? Luther, tule natufene ligemale, lasse enesele ütelda: kirjutatud on paljugi, aga inimesesugu ei tõi selle järele. Rääkimine on ise asi ja tegemine jälle ise asi. Palju asjadest ei maksaks rääkidagi peenikeses feltstonnas; aga inimesed teewad seda siiski. Sõnadel on ju kaunis nägu, kui nad riigist ja rahwast läbi rändawad; aga on ju kõik tühi kõla, mis inimestele natufeseks ajaks rõõmu teeb. Aga kui tegemine eht täitmine läte tuleb, siis teeb igauks tuidas juhtub. Opi, mungafene, ilma tundma! Sa oled paber! paber! paber!“ —

„Oh ja saatan!“

„Pea aga wahwaste kinni oma kõlawast sõnast! Tal on hea kõla, just kui trompet kõlab ta. Muidugi ei hakka mina sind sinu kõnes elsitama! Anna maale, mis maa päralt on! Kas tuuled?! Kes siis seda dieeti teab! Sinu kõlase sõna taga istub hulljulge hing: Sinus on olemas rõõmus kunstnik ja moosikant! Ole ka wahpe peal tergemeeleliselt rõõmus, kui sind so meelearandamise jutlus ära wäsitab! Siis alles oled sa täieline suur waim. Miks Jumal sulle siis meeled on andnud? Eks Jumal loonud naist ka sinu jaoks?“

„Saatan, saatan! Jah — Jumal lõi naese — ma tean, tean — ja ka minu süda ja weri igatses sagedaste enesele head perenaist — Jumal on ta ju loonud — kuid üksnes kauni kombe, puhtuse ja lastuse ebendamiseks! Sina süütad minus turjahimu tuld põlema ja annad mulle paha nõuu, teed mind listja loomaks, kes õõsel ümber hulgub ja murrab“ — — —

„Kas siis listja loom nii halb on? Eks nimetata lõwi ja kottast elajate kuningateks? Kas nende julgus, wahwas Luther, sind ei meelita järele tegema? See oleks tugewus: Nõnda oled sa rumalatest ja laiskadest kawaluse poolest üle. Seisa seaduse eest, aga auusta ka wabadust! Waata kuidas wanaaja kuulsad Kreeklased ja Roomlased wabaduses ja armsuses elastwad — ja ka need Roomlased: eks näe, rahwale, kirjule, feltstonnale, woorusele annawad nad, mis lohus, aga neil on ülipalju waimu ja lawolust: nad ostawad peenikesel kombel pattu teha. Waat', see on isanda ja walitseja wiis! Heida munt enesest ära, aja talupoeg wälja, oled muidu harimata ja wäike! Ole osaw pois, ajuti wõid ka ju waga olla — aga ikka peenikesse maitssega! Kas sul fets wõimus puu-